

B O G A N M E L D E L S E R

Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn startede i 1954 udgivelsen af en serie mindre afhandlinger, der er forfattet af yngre nationaløkonomer. Emnerne har naturligt tilknytning til opsparing, kapitalmarked o.l.

Der er hidtil kommet tre afhandlinger, der alle er meget læseværdige og allerede har givet serien sit ansigt.

Det begyndte i 1954 med *H. Uldall-Hansen: Renteforskelle på det danske obligationsmarked*. Undersøgelsen sætter sig som mål at belyse årsagerne til den ret betydelige renteforskel mellem statsobligationer og kreditforeningsobligationer, der ifølge de officielle statistiske serier er et forholdsvis nyt fænomen.

En nærmere undersøgelse viser, at denne sidste påstand ikke kan stå for kritik. Hvis man tager hensyn til forskel i lånebetingelserne, viser det sig, at statsobligationer som hovedregel har givet lige så høj eller højere rente end kreditforeningsobligationerne.

Men hvad er så årsagen hertil. Der nævnes p. 11—12 en række muligheder både af rationel og irrationel karakter. Der står reale værdier bag kreditforeningsobligationer, man ønsker en bestemt fordeling af sin fondsbeholdning, fare for konvertering etc. Alle disse forhold er ret velkendte, og man kunne nu have ønsket en talmæssig belysning af, hvor obligationerne ligger — i det omfang vor sparsomme statistik tillader det — og eventuelt af, hvorledes institutionerne placerer deres midler, om de vælger den højeste forrentning eller de traditionelle kreditforeningsobligationer.

I stedet ofrer forfatteren en hel del plads på at anskueliggøre den i og for sig ret indlysende tese, at der skal en stor prisforskel til at erobre noget af konkurrentens marked, hvis der er almindelige og stærke præferencer for konkurrentens varer.

Det afgørende er, hvor stærke præferencerne for kreditforeningsobligationer er i de forskellige købergrupper, og det får vi

ikke noget at vide om. Derfor synes det noget forhastet at slutte som forfatteren, at der ikke er grund til at antage, at lave udbudskurser for statslån skader låneoptagelsen gennem kreditforeningerne.

Afhandlingens fortjeneste ligger især i at have taget et meget interessant emne op og belyst det på en yderst klar og i mange tilfælde fantasirig måde.

Den næste afhandling, *S. Aage Hansen: Staten og opsparingen* tager et andet og politisk langt vigtigere emne op.

Det var længe god latin at se med mistroiske øjne på opsparingen. Den var jo ansvarlig for krisen i 30'erne, mente man. Erfaringen har dog belært myndighederne om, at opsparingen og her især den personlige opsparing måtte stimuleres for at klare alle de krav, der blev stillet til investeringerne efter den anden verdenskrig.

Der foretages herefter en gennemgang af de foranstaltninger, der er gennemført i forskellige lande for at gøre det mere tillokkende at spare op. Vi hører om forsikring, statsspareobligationer og præmieringsordning her i landet og skattefrihed i Finland, Tyskland og Østrig. Norge er siden kommet med, men Sverige ikke. I Frankrig er pengeopsparingen af gode grunde yderst ringe.

Der kan desværre endnu ikke svares på, hvor effektive disse ordninger er. De er midlertidige og ville volde mange vanskeligheder, hvis de blev gjort permanente. Fordelingsmæssigt vil de ofte have tendens til at begunstige de mere velstillede.

Titlen lover lidt mere, end afhandlingen indeholder. Den ender med at konstatere, at man bør tage fat på at stimulere opsparingen på længere sigt og ikke blot lave midlertidige ordninger, men vi får ikke noget at vide om, hvordan de mere varige ordninger bør se ud. Vi har aldrig været ivrige efter at spare op her i landet, uanset om vi har haft ligelig eller ulige indkomstfordeling, højre, venstre eller socialdemokra-

B O G A N M E L D E L S E R

Sparekassen for Kjøbenhavn og Omegn startede i 1954 udgivelsen af en serie mindre afhandlinger, der er forfattet af yngre nationaløkonomer. Emnerne har naturligt tilknytning til opsparing, kapitalmarked o.l.

Der er hidtil kommet tre afhandlinger, der alle er meget læseværdige og allerede har givet serien sit ansigt.

Det begyndte i 1954 med *H. Uldall-Hansen: Renteforskelle på det danske obligationsmarked*. Undersøgelsen sætter sig som mål at belyse årsagerne til den ret betydelige renteforskel mellem statsobligationer og kreditforeningsobligationer, der ifølge de officielle statistiske serier er et forholdsvis nyt fænomen.

En nærmere undersøgelse viser, at denne sidste påstand ikke kan stå for kritik. Hvis man tager hensyn til forskel i lånebetingelserne, viser det sig, at statsobligationer som hovedregel har givet lige så høj eller højere rente end kreditforeningsobligationerne.

Men hvad er så årsagen hertil. Der nævnes p. 11—12 en række muligheder både af rationel og irrationel karakter. Der står reale værdier bag kreditforeningsobligationer, man ønsker en bestemt fordeling af sin fondsbeholdning, fare for konvertering etc. Alle disse forhold er ret velkendte, og man kunne nu have ønsket en talmæssig belysning af, hvor obligationerne ligger — i det omfang vor sparsomme statistik tillader det — og eventuelt af, hvorledes institutionerne placerer deres midler, om de vælger den højeste forrentning eller de traditionelle kreditforeningsobligationer.

I stedet ofrer forfatteren en hel del plads på at anskueliggøre den i og for sig ret indlysende tese, at der skal en stor prisforskel til at erobre noget af konkurrentens marked, hvis der er almindelige og stærke præferencer for konkurrentens varer.

Det afgørende er, hvor stærke præferencerne for kreditforeningsobligationer er i de forskellige købergrupper, og det får vi

ikke noget at vide om. Derfor synes det noget forhastet at slutte som forfatteren, at der ikke er grund til at antage, at lave udbudskurser for statslån skader låneoptagelsen gennem kreditforeningerne.

Afhandlingens fortjeneste ligger især i at have taget et meget interessant emne op og belyst det på en yderst klar og i mange tilfælde fantasirig måde.

Den næste afhandling, *S. Aage Hansen: Staten og opsparingen* tager et andet og politisk langt vigtigere emne op.

Det var længe god latin at se med mistroiske øjne på opsparingen. Den var jo ansvarlig for krisen i 30'erne, mente man. Erfaringen har dog belært myndighederne om, at opsparingen og her især den personlige opsparing måtte stimuleres for at klare alle de krav, der blev stillet til investeringerne efter den anden verdenskrig.

Der foretages herefter en gennemgang af de foranstaltninger, der er gennemført i forskellige lande for at gøre det mere tillokkende at spare op. Vi hører om forsikring, statsspareobligationer og præmieringsordning her i landet og skattefrihed i Finland, Tyskland og Østrig. Norge er siden kommet med, men Sverige ikke. I Frankrig er pengeopsparingen af gode grunde yderst ringe.

Der kan desværre endnu ikke svares på, hvor effektive disse ordninger er. De er midlertidige og ville volde mange vanskeligheder, hvis de blev gjort permanente. Fordelingsmæssigt vil de ofte have tendens til at begunstige de mere velstillede.

Titlen lover lidt mere, end afhandlingen indeholder. Den ender med at konstatere, at man bør tage fat på at stimulere opsparingen på længere sigt og ikke blot lave midlertidige ordninger, men vi får ikke noget at vide om, hvordan de mere varige ordninger bør se ud. Vi har aldrig været ivrige efter at spare op her i landet, uanset om vi har haft ligelig eller ulige indkomstfordeling, højre, venstre eller socialdemokra-

tisk regime. Mon ikke den lette adgang til at få overordentlig langfristede lån gennem kreditforeningerne, hvis fortjenester ofte med rette berømmes, bærer en stor del af ansvaret herfor?

Den seneste afhandling, *T. Hjortkjær: Sparevaner og opsparingsmotiver* er vel den interessanteste i serien.

Metoden og emnet kendes fra flere andre lande, men hvor er det rart, at også vi begynder at gøre noget ved dette vigtige felt. Man ønsker simpelthen at vide, hvilke befolkningsgrupper det er, der sparer, hvordan de sparer og hvorfor. Man har interviewet 775 husstandsoverhoveder, som man kalder dem, i Storkøbenhavn.

Hvordan stemmer resultaterne med det, man almindeligvis går rundt og tror? $\frac{2}{3}$ af befolkningen sparer op, når man medregner alle former for opsparing. Ser man bort fra livsforsikring og pensionsbidrag, falder procenten til 40, og ser man bort fra helt kortsigtede formål (sommerferie, jul etc.) falder procenten yderligere til 20. Så kommer man efterhånden ned på den procent, man ville vente.

Som man ville vente, sparer relativt flere af de velstående end af de mindre velstående. Fald i pengeværdien synes ikke at bekymre folk og ligeledes kender de i almindelighed ikke rentens højde. At renten ikke påvirker opsparingen meget, har man længe vidst, men mon den ikke påvirker kapitalforbruget?

Forventninger om fald i pengeværdien påvirker ikke folk. Mon det nu er helt rigtigt? Undersøgelsen viser, at sparernerne som hovedregel har konkrete sparemål af ret kortfristet karakter (se tabellen side 19). Hvis man havde tillid til pengeværdien, ville der sikkert være flere, der sparede, og flere der sparede på langt sigt (alderdom etc.).

Sparekassen fortjener stor anerkendelse for at have taget disse tre vigtige felter af vort kapitalmarked op til behandling. Man vil for fremtiden med forventning se hen til nye bidrag i denne skriftrække.

Erik Hoffmeyer.¹⁾

¹⁾ Cand. polit., lektor, Københavns Universitet.

Monopolloven. Med kommentarer af *Steen Richter*. G. E. C. Gads forlag, 1955. 208 s. Pris: kr. 16 uindb.

Forfatteren, som besidder en stor viden såvel om den administrative praksis under de hidtidige prislove som om forarbejderne til den nugældende monopollov af 31. marts 1955, giver i det her foreliggende arbejde sine kommentarer til denne lov. Et væld af relevant materiale er fundet frem, ordnet og fortolket. Herunder får forfatteren lejlighed til at informere læserne om, i hvilke tilfælde priskontrolrådets hidtidige praksis kan forventes at være vejledende m. h. t. den praksis, der må opstå i den nye lovs kølvand, og i hvilke tilfælde dette ikke kan forventes. For den, der vil sætte sig ind i loven, kan forfatterens kommentarer yde en udmærket støtte. Anmelderen har kun enkelte kommentarer til kommentarerne.

Til udtrykket »erhvervsgrene« i § 2 (»loven finder anvendelse ... indenfor erhvervsgrene, hvor konkurrencen ... er begrænset«), siger forfatteren (side 15): »Udtrykket kan ikke opfattes som dækkende »brancher«, men må snarere antages at omfatte »varer eller tjenesteydelser«, idet begrænsningen af konkurrencen altid må angå bestemte varer eller ydelser. Det kan imidlertid ofte være vanskeligt i de enkelte tilfælde at fastslå, hvad der skal forstås ved en »vare« ... Man kommer dog formentlig lovens mening nærmest ved at forstå udtrykket som omfattende de varer eller vareområder, der berøres af konkurrencebegrænsningen«. — Forfatteren har set rigtigt i, at ordet erhvervsgrene er mindre heldigt. Det åbner muligheder for retstviste, der skulle være udelukket efter lovens hensigt. F. eks. vil en mærkevareproducent altid, hvis der i erhvervsgrenen findes producenter på samme »horizontale« stadi, der sælger deres produkter i konkurrence med hinanden, kunne hævde, at der er konkurrence i erhvervsgrenen, hvorfor loven ikke kan anvendes på hans forhold. Ja, sammenslutningen af producenter på et hvilket som helst led i en erhvervsgren kan melde hus forbi, hvis der er konkurrence før og/eller efter deres led i »vertikal« retning. — Men an-